

Bazovica, ti predragi si naš dom,
roke slovenske zveste so te dale,
drag spomin na tebe nosil bom,
ponos kvarnerske lepe si obale.
Slavko Arbiter, »Bazovica«

Kažipot

Mesečnik slovenske skupnosti na Reki in PGŽ

Ureja uredniški odbor:

Milan Grlica, Dušana Gržeta, Marjana Mirković, Darko Mohar,
Vítomír Vítaz
Podpinjol 43, 51000 Reka, Hrvaška
tel.: 324 321, 215 406, faks: 334 977

Glavna urednica: Marjana Mirković,
marjana.mirkovic@ri.t-com.hr
Tel.: 091 593 6086

Priprava, prevodi in oprema besedil
Marjana Mirković v okviru projekta SI-T

Lektorica Darka Tepina Podgoršek

Izdajatelj:

Slovenski dom KPD Bazovica, bazovica@bazovica.hr
Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka
Svet slovenske narodne manjšine PGŽ,
vijece-slo.pg@ri.t-com.hr

ISSN 1845-5034

Oblikovanje: Krispin Stock

Tisk: Tiskara Sušak

Prelom in tehnično urejanje:
Krispin Stock

Mesečnik finančno podpirajo:

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
Mesto Reka
Primorsko-goranska županija
Svet za narodne manjšine RH

Naklada je 600 izvodov

Na naslovnici: Slavko Arbiter
Foto: Anita Hromin

Karikatura:

Bojan Grlica

Slovenski dom KPD Bazovica
tajništvo, knjižnica in klubski prostori:
torek in četrtek, 10.00-12.00, 18.00-20.00
MePZ - vaje: ponedeljek, 18.00-21.00
Dramska skupina: po dogovoru
Folklorna skupina: sredo, 19.00-21.00
Plesna skupina: po dogovoru
Fotografska skupina: po dogovoru
Dop. pouk slovenščine: ponedeljek in torek : 18.00 -21.00
Planinska skupina: torek, 20.00-22.00
Svet slovenske narodne manjšine Reke: sredo, 10.00-12.00
Svet slovenske narodne manjšine PGŽ: sredo, 10.00-12.00
Mladinska skupina: druga in četrta sobota, 16.00
www.bazovica.hr/mladinci

Kažipot december 2009-januar 2010,
št. 56-57, letnik V

d dogodki.....3

n napovednik.....15

i iz drugih društev in svetov.....18

n novo na knjižnih policah.....20

a aktualno.....21

š študij v RS.....23

DOGODKI NOVEMBER

5. november

Marmorna dvorana, Pomorski in
zgodovinski muzej hrvaškega Primorja
Marko Hatlak, koncert

Glasbena agencija Haller na Reki je v celoletno ponudbo koncertov klasične glasbe uvrstila tudi nastop znanega slovenskega glasbenika na harmoniki, Marka Hatlaka.

Mladi virtuoz na harmoniki Marko Hatlak, prejemnik številnih nagrad, ki ima za seboj nastope tudi z znanimi svetovnimi orkestri in se je glasbeno izpopolnjeval pri najboljših profesor-skih imenih, je na Reki nastopil prvič. Toda čeprav je bil njegov koncert napovedan že konec oktobra, so se ga žal udeležili maloštevilni poslušalci, ljubitelji tovrstne klasične glasbe.

V okviru solističnih koncertov nam je predstavil del svojega bogatega programa (objavljen v prejšnji številki Kažipota), ki izraža usmerjenost njegove glasbe v poustvarjanje klasične baročne in sodobne glasbe ter tango.

Koncert Marka Hatlaka v tako lepem in zvočnem okolju, kot je Marmorna dvorana reške Guvernerjeve palače, umetnika, ki z virtuosno izvedbo svojo neizčrpano ustvarjalno energijo zlahka prenaša na poslušalca, nas je vse očaral. Harmoniko smo slišali v popolnoma različnih svetovih glasbe, svoje virtuosno igranje pa je po končanem koncertu mladi umetnik prijazno pojasnjeval skupini navdušenih obiskovalcev, ki so ga oblegali še kar nekaj časa po nastopu.

Marko Hatlak. Foto: Marjana Mirković

Koncerta Marka Hatlaka se bomo še dolgo spominjali v upanju, da bomo mlademu glasbeniku na Reki lahko še kdaj prisluhnili. Naj temu dodamo še mnenje, ki nam ga je na koncu zupal eden izmed obiskovalcev: *Za nastop Marka Hatlaka in njegovo virtuosno izvedbo na harmoniki, pri kateri se nam je zdelo, da lahko nadomesti cel orkester, velja to, kar smo nekdanj slišali za legendarnega slovenskega reškega gledališnika Alojza Usenika: En sam človek, pa kar celo gledališče! In to velja tudi za Marka Hatlaka: En sam človek, pa kar cel orkester!*

Marjana Mirković

6. november

Slovenski dom KPD Bazovica
Graditeljska dejavnost Josipa Gorupa
na Reki ob koncu 19. stoletja

Mag. Daina Glavočič je na povabilo svetov slovenske narodne manjšine Mesta Reka in Primorsko-goranske županije pripravila zanimivo predavanje o graditeljski dejavnosti znanega reškega poslovnega slovenskega rodu, Josipa Gorupa, ki velja za menda najbogatejšega Slovenca vseh časov. Predstavila je veliki štirinadstropnici, zgrajeni za najemniška stanovanja v bližini tržnice in nasproti tedaj še neobstoječega gledališča; nekdanji hotel *Grand Hotel Europe*, danes poslopje, znano kot *žuta zgrada*, kjer so administrativni prostori županijskih služb; zasebno stanovanjsko vilo, danes zapuščen bolnišnični oddelek za onkologijo; poslopje Slovenskega doma KPD Bazovica; družinsko grobnico na reškem pokopališču Kozala in stavbo z najemniškimi stanovanji na današnji Krešimirovi 56.

Najprej je na kratko orisala takratne družbene razmere, obdobje madžarske prevlade na Reki (1868-1914), ki je zaradi razcveta mednarodne trgovine, razvoja industrije in prometnih povezav doživela velik priliv prebivalstva. Premožni kapitalisti, zlasti gradbeniki in lastniki zemljišč, so kmalu spoznali, da se najbolj splača vlagati v gradnjo večnadstropnic z najemniškimi stanovanji, ki prinašajo zanesljiv dobiček. Veliko število uslužbencev v državnih službah, predvsem iz Budimpešte, pa tudi delavci, so potrebovali ustrezno namestitev, ki je na Reki ni bilo. Zaradi pomanjkanja gradbenih terenov

in velikih potreb so hiše v glavnem gradili v višino, gradnja pa je mesto širila vzdolž morske obale in navzgor.

Josip Gorup je hitro dojel, da je Reka s cestnimi in železniškimi povezavami ter razvijajočo se industrijo mesto z obetavnim zaslužkom, zato se je odločil, da se preseli. Prvi veliki štirinadstropnici je začel graditi v samem središču mesta, na območju t. i. *Civitas Nova*, na *Piazza Ūrmeny*, ki je bila takrat le velika nezazidana čistina, na kateri so se po nasipavanju morja še usadala tla, predvideni so bili paviljoni mestne tržnice, ribarnice in novega občinskega gledališča s parkom, postavljenega pozneje (1885). Gorupovi velikanski hiši na tržnici sta danes na naslovu Verdieva ulica 9 in 11/Zagrebačka 10). Po drugi svetovni vojni so večino stanovanj zaradi velikosti pregradili.

Grand Hotel Europe (nekdanja Via del Molo/Piazza Adamich, danes Riva 10/Trg hrvatskih branitelja/Adamičeva ulica Zanonova ulica) je Gorup zgradil, ker je predvidel hiter razvoj Reke in to, da bo v samem središču, ob glavnem pristanišču Molo Adamich, tj. Riva Szapary, in ob zelo prometnem trgu Piazza Adamich potrebovala luksuzno namestitev gostov. Stari,

Mag. Daina Glavočić. Foto: Marjana Mirković

manjši hotel Europa je odkupil in zrušil skupaj z bližnjo carino in tako pridobil prostor za veličastno novo poslopje. Za projektanta je izbral znanega tržaškega arhitekta Giuseppea Brunija. V prvem nadstropju tega poslopja je večja plesna dvorana s plastično zidno dekoracijo z romantičnimi krajinskimi prizori in lebdečimi angelčki, delo uglednega reškega dekoraterja Giovannija Fumija. Dvorana je bila priljubljeno shajališče med raznimi plesi, koncerti, razstavami in drugimi slovesnostmi. Poleg velike restavracije v pritličju in tudi zelo znane in priljubljene *Caffè Centrale* je *Grand Hotel Europe* v mestu postal pravo središče družabnega življenja višjih slojev. Gorup pa je hotel kmalu, že leta 1897, prodal. Med obema vojnama je zgradba ostala hotel, po drugi svetovni vojni pa je zamenjala lastnika in danes so tu javni uradi Primorsko-goranske županije. V pritličju nekdanj zelo priljubljene kavarne *Caffè Centrale*, pozneje glavne mestne kavarne *Central*, so danes gostinski lokali in trgovine.

Slišali smo tudi zgodbo o nastanku družinske vile Gorup, zgrajene po projektu Giuseppeja Brunija. Gorup je po preselitvi na Reko za svojo stanovanjsko vilo izbral mirno okolje na Mlaki, obdano s pinjami, Podpinjol. Poslovno in prijateljsko je imel stike z najuspešnejšim reškim županom v preteklosti, Giovanniem Ciotto, ki je takoj po prihodu na čelo mesta (l. 1872) spodbudil nove urbanistične projekte v samem centru in tudi na zahodnem delu mesta. Gorup je pozneje na tem predelu, ob prometnici, ki pelje v Ljubljano, postavil še nekaj hiš. Zaradi številčne družine - iz obeh zakonov je imel štirinajst otrok - je vilo pozneje dograjeval, tudi z gospodarskimi poslopji in konjušnico. Na posesti na Mlaki-Podpinjolu sta nekatere nepremičnine pozneje nasledila sinova, Milan iz prvega zakona in Aleksander iz drugega.

Posebno zanimiva je bila predstavitev poslopja današnjega Slovenskega doma Kulturno-prosvetnega društva *Bazovica*. To je vila v parku, danes na naslovu Podpinjol 43, nekdanj v lasti Gorupovega sina Milana, ki jo je temeljito preuredil in dogradil vhod z južne, vrtno strani, osrednje stopnišče na vrhu pa je dobilo povzdignjeno kupolo, podobno zvezdarni, ker se je Milan menda ukvarjal z opazovanjem neba. Po drugi svetovni vojni je bil vili dograjen vzhodni, danes s teraso pokrit glavni vhod.

Predavateljica je podrobneje spregovorila tudi o mavzoleju *Rodovine Josip Gorupove* na mestnem pokopališču Kozala, delu znanega hrvaškega kiparja Ivana Rendića, na katerega se je Gorup obrnil po smrti soproge Ane Pergkofer pl. Perghoffen leta 1881, matere njunih osmih mladoletnih otrok. V notranjosti kapelice je oltarni relief *Slovo*, s prikazom pretresljivega slovesa od matere. Rendić je bil l. 1882 dva meseca gost v Gorupovem domu na Reki in v mavcu delal portretne študije otrok, s katerimi je na poznejši razstavi v Trstu dosegel velik uspeh, takrat pa je verjetno ustvaril tudi marmornato portretno poprsje Josipa Gorupa, ki je zdaj v reškem MWS. Gorupov mavzolej je pomemben kot veličastno zadnje počivališče izredno vplivnega meščana Reke, pa tudi z umetniškega vidika, kot izraz Rendićevega nenavadnega arhitektonskega stila gradnje mavzoleja, s primesmi zgodovinskih stilov in bizantinske arhitekture. Uporaba domačega - slovenskega - in hrvaškega jezika na grobnici je znamenje Gorupove domoljubnosti, tolerance in širine duha v večnacionalnem okolju mesta in pokopališča.

Gorupov mavzolej ima status zapuščenega groba, po sklepu Konservatorskega oddelka na Reki pa je bil leta 2001 postavljen pod zaščito in leta 2003 trajno vpisan v Register kulturnih dobrin Republike Hrvaške. Zdaj je lepo obnovljen, program obnove in rekonstrukcije je v celoti financiralo Mesto Reka iz sredstev spomeniške rente, rekonstruiran izvirni videz pa izraža spoštovanje do avtorja in prvotnega lastnika, pa tudi do spomeniške vrednosti mavzoleja. Kljub štirinajstim potomcem iz dveh zakonov in velike družine v grobnici počivajo Josip Gorup in njegovi soprogi, Ana Gorup Pergkofer in Claudia Gorup Keesbacher ter njen sin Aleksander dr. Gorup, preostalih enajst grobnih mest v kripti je ostalo praznih, dvajseto pa je brez imena, ker v njem leži sin samomorilec.

Kot je na začetku predavanja poudarila mag. Daina Glavočić, nam je Gorup na Reki, ki se je na prehodu iz 19. v 20. stoletje razvijala z izredno naglico in ambicijo, da postane pomorsko, trgovsko in industrijsko središče, zapustil dragoceno graditeljsko dediščino, za katero bi morali skrbeti in jo ohranjati.

Marjana Mirković

7. november
ZIK, Črnomelj
Romeo in Julija (pa še kaj)

Na povabilo gledališke skupine Zavoda za izobraževanje in kulturo (ZIK) v Črnomlju je dramska skupina KPD Bazovica na odru njihove dvorane uprizorila komedijo *Romeo in Julija* (pa še kaj) Vjeka Alilovića, v režiji Serda Dlačića in prevodu Jasne Zazijal Marušić.

Kot je povedal Alojz Usenik, je bila organizacija odlična in občinstvo *ta pravo*, z nastopom pa so bili zadovoljni vsi, gledalci in nastopajoči.

Vtise o nastopu v Beli krajini nam je poslala tajnica KPD Bazovica in članica dramske skupine Zdenka Jelovčan:

Po uspešnih izvedbah v našem domu in gostovanjih na Cresu in Malem Lošnju s komedijo *Romeo in Julija* (pa še kaj) Vjeka Alilovića in v režiji Serda Dlačića je bila odigrana še ena - sedma po vrsti - predstava v Črnomlju.

Na povabilo in v organizaciji naših dragih prijateljev, članov Gledališke skupine ZIK Črnomelj,

Črnomelj, sonce že zahaja. Foto: Anita Hromin

s katerimi sodelujemo že veliko let, se je naša dramska skupina 7. novembra odpravila v Črnomelj. Dan je bil lep, celo sončen, vožnja prijetna, prihod z avtobusom v zgodnjih popoldanskih urah. Domačini oz. organizatorji na čelu z Mojco in Jakom so nas pričakali in nam priredili prirsčen sprejem ob bogati ponudbi domačih belokranjskih specialitet, poslastic in pijač. Po izvrstnem okrepčilu smo si ogledali lepo dvorano v gledališču, prinesli kulise, odšli v garderobe in se počasi pripravljali za nastop.

Predstava se je začela ob 19. uri. Kar hitro se je dvorana napolnila. Publika je z navdušenjem in pozorno spremljala predstavo, v kateri gledališki amaterji igrajo sami sebe. Tako kot je prihajalo do nepričakovanih obratov in komičnih dogodivščin na odru, tako so se vrstili spontani aplavzi. Na koncu, ko se je igra končala, so bili po velikem aplavzu na vrsti čestitke in izmenjava daril, zatem pa odhod na razkošno večerjo - Belokranjski kmečki turizem pri družini Bahor v vasi Dragatuš blizu Črnomlja. Srečni smo bili, ker smo se spet dobro predstavili in nam je z igro uspelo nasmejati občinstvo.

Ob druženju, glasbi, petju ter dogovoru o naslednjem srečanju pri nas na Reki smo se zadovoljno poslovili in srečno prišli domov.

Zdenka Jelovčan

7. november

Šentvid pri Stični

41. tabor slovenskih pevskih zborov

Šentvid pri Stični

Za zainteresirane za nastop prihodnje leto je potekal seminar, obvezen za zborovodje oziroma korepetitorje ali pevce, večše branja partiture. Brez udeležbe na seminarju sodelovanje na Taboru ne bo mogoče. Tema tabora so pesmi šaljivke skladateljev Janeza Močnika, Ubalda Vrabca, Luke Kramolca, Emila Adamiča, Radovana Gobca, Zorka Prelovca, Gustava Gonze, Franca Gornika, Egija Gasperšiča in Franceta Cigana.

Kot sporoča Javni sklad za kulturne dejavnosti RS v obvestilu, namenjenim krovnim organizacijam v zamejstvu, bo koncert slovenskih pevskih zborov iz Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške na predvečer 41. Tabora, v soboto, 19. junija 2010, ob 20. uri v dvorani osnovne šole

Ferdo Vesel v Šentvidu. Vsak zbor bo zapel tri pesmi, rok za prijave, ki morajo vsebovati podatke o zboru, dirigentu in koncertnem programu ter skladbi, avtorju glasbe in besedila ali izvoru ljudske pesmi, je 3. maj 2010, poslati pa jih je treba na naslov JSKD, Štefanova 5, 1000 Ljubljana, Slovenija, s pripisom 'Šentviški tabor - za sobotni koncert', ali na e-mail: mihela.jagodic@jskd.si.

Marjana Mirković

11. november

Mestna hiša, Reka

Ustavne spremembe, omizje

Omizje z naslovom Razprava o pristopu do ustavnih sprememb v RH sta organizirala reška pravna fakulteta in Mesto Reka, o temi pa so razpravljali predavatelji PF Miroslav Matulović, Sanja Barič, Nada Bodič, Vukobrat, Vesna Crnić Grotić, Ivan Padjen, Robert Blažević, Petar Simonetti, Petar Veić in Berislav Pavišić.

Tokratni poseg v ustavo zadeva tri skupine. Prvi dve obsegata prilagajanje evropski zakonodaji in način približevanja Hrvaške EU, tretja, ki dviguje največ prahu, pa ni v neposredni zvezi z vstopom RH v EU, temveč ureja vrsto drugih vprašanj, med drugim tudi vrnitev imena Bošnjakov in Slovencev oziroma, kot se je pokazalo v razpravah in predlogih doslej, kar vseh (dvaindvajsetih) avtohtonih manjšin v preambulo ustave. Poleg tega ureja še zagotovitev pravice do dvojnega glasovanja pripadnikom narodnih manjšin, glasovanje diaspore in izbor ustavnih sodnikov z dvotretjinsko večino. Gle-

Darinka Janjanin je znova opozorila na politično trgovino. Foto: Marjana Mirković

de na to, da je za ustavne spremembe v saboru predpisana dvotretjinska večina, zanjo pa so nujni glasovi opozicije, bo ravno ta problematika najbolj zapletena in deležna največje politične trgovine, so opozorili na omizju.

Ustave se ne sme kar tako spreminjati, vanjo velja poseči le, kadar je to res nujno, in to zelo pazljivo. Za delovanje ustavne demokracije pa ni pomembno le besedilo ustave, temveč tudi pravna in politična kultura, so še poudarili.

Marjana Mirković

13. november
Slovenski dom KPD Bazovica
Slavko Arbiter: Kako si mi lepa, dežela
domača
Predstavitel knjige

Večer in slovesno predstavitev knjige *Kako si mi lepa, dežela domača* Slavka Arbitra je lepo napovedal odlomek iz oddaje o Slovenskem domu KPD Bazovica, ki jo je pred leti v društvu posnela ekipa TV Koper. Predvajan je bil del, ki je posebno pozornost namenil Slavku Arbitru, edinemu literarnemu ustvarjalcu med člani KPD Bazovica na Reki.

O avtorju je uvodoma spregovoril predsednik društva Vitomir Vitaz in mu med drugim čestital in se zahvalil za njegovo delo. Spomnil je, da so pesem Bazovica prvič javno zapeli na slovesnosti v počastitev štiridesete obletnice društva leta 1987.

Iz knjige je prebral tudi pesem *Pregovor o delu*, Jasmina Dlačić pa pesem *Po planincih sem hodil*. Martina Grlica, ki je sodelovala na začetku priprave za izid knjige in poskrbela za prenos besedil v elektronsko obliko, pa je prebrala črtnico *Prijetno doživetje v planinah okoli Reke*.

Slovesnosti se je udeležil tudi avtor, ki svoje ganjenosti ni mogel skriti - morda tudi zaradi izredno toplega sprejema, ki smo mu redko pričali, in zelo dolgega aplavza vseh navzočih v nabito polni dvorani. Svoj nagovor je začel z besedami, da je knjiga le *majhen izveček spominov iz življenja mojega zdomstva tukaj na Reki, kamor sem prispel pred dobrimi šestdesetimi leti, torej kmalu po drugi svetovni vojni*.

Besedilo nagovora je v nadaljevanju prebral Vitomir Vitaz, objavljamo pa ga na koncu prispevka. Slovesni večer sta z nastopom seveda obogatila še zbor in recitator Alojz Usenik s pesmijo *Zdomec*. MePZ KPD Bazovica pod vodstvom Franja Bravdice je zapel pesmi Bazovica in *Zdomec*, ki ju je na verze Slavka Arbitra uglasbil skladatelj Josip Kaplan. Kot je znano, je pesem Bazovica kmalu postala himna društva in zbora, zato je tokrat, avtorju v čast, izzvenela še posebno slovesno. Na rednem repertoarju zbora in zelo priljubljena je tudi pesem *Zdomec*, ki je, kot smo slišali, našla pot celo v Ameriko in so jo pred leti za svojo vzeli rojaki iz Argentine. Solistka pri pesmi *Zdomec* je Dragica Rizman.

Na koncu prisrčnega večera, ki ga je spremljal tudi sodelavec Primorskih novic, novinar Tomo Šajn iz Ilirske Bistrice, se je Vitomir Vitaz še enkrat iskreno zahvalil Slavku Arbitru, ne le za knjigo, temveč za vse, kar je storil za društvo v več desetletjih, in ga, skupaj z dvorano, povabil še na druženje.

Marjana Mirković

Slavko Arbiter Priložnostna beseda pri predstavitvi zbirke

Predstavitev zbirke pesmi in črtic Kako si mi lepa, dežela domača, naj bi bil majhen izveček spominov iz življenja mojega zdomstva tukaj na Reki, kamor sem prispel pred dobrimi šestdesetimi leti, torej kmalu po drugi svetovni vojni.

Občutim, da imam dve domovini, eno dejansko, zdaj kot upokojenec po štiridesetletnem delu v ladjedelniškem projektnem podjetju tukaj na Reki, ter drugo, spominsko domovino mojega rojstva in odraščanja, danes tam daleč za mejo v drugi državi, v Lazah pri Dolskem, kraju, ki ga večina naših pev in pevcev mešana pevskega zbora že kar dobro pozna. Škoda je le, da ga niso videli ob lepem poletnem času, ko se še precej neokrnjena narava razbohoti v svojem polnem sijaju, kjer se nemirna modrozelenka reka Sava ob soncu lesketa sredi doline. Široka pot njenega toka pa je obrobljena s slikovitimi travniki z več pisanega cvetja kot trave. Okoliški tihotni zeleni gozdovi vse poletje človeku ponujajo polno sladkih užitnih plodov. Mladostna lepa doživetja v rojstnem

kraju se res ne pozablja tako lahko. Reka, moje drugo življenjsko prebivališče, me je kot veliko obmorsko mesto s pristaniščem, z izredno bogato vsestransko zanimivo zgodovino, kot nebo modrim morjem, zelo močno, tudi čustveno, pritegnilo k sebi. Prav morje in pogled nanj vzbudi našo radovednost in domišljijo. V njegovi brezкраjni daljavi in prostranstvu poskušamo odkriti skrivnosti in pomen življenja nasploh.

Omenjena zbirka liričnih pesmi in črtic je skromen zapisan izraz mojih občasnih notranjih občutkov, razmišljanj in doživetij po moji delovni upokojitvi. Aktivnost v tej obliki je bila zame potrebna protiutež oziroma uteha močni nostalgiji po domačem kraju, ki se je včasih silovito prebijala v ospredje mojih spominov na tako hitro odvršela leta.

Pesmi so pisane v lirični obliki, večidel kot oda moji rojstni deželici, sočasno pa kdaj tudi kot elegija o njej, s polno otožnega čustva in prijetnih spominov na lepi domači kraj; pa tudi protestni krik proti tragediji vojne in nasilja ni izpuščen v dveh pesmih.

V črticah sem želel opisati svoj občutek in doživetje s poudarkom na lepotah in znamenitostih gorskega sveta v naši deželi in tudi drugod, v drugih krajih, kjer sem jih kot planinec obiskoval.

Na obiskih v planinah sem se marsikje spomnil na ljudske pripovedne in resnične pomembne dogodke, ki so vtakani v zgodovino našega naroda, posebno na obmejnih območjih, kjer sem hodil.

Kot dolgoletni reški prebivalec sem imel priložnost spremljati tekoči utrip življenja in se seznaniti z zgodovinskimi dogodki tega mesta. Prijetno me je presenetilo spoznanje o številni zastopanosti naših rojakov na odgovornih položajih gospodarskega in kulturnega življenja mesta Reka v preteklosti. Veliko si jih je pridobilo neminljiva častna priznanja za svojo umno in delovno zapuščino. Tudi o tem je v zbirki nekaj zapisano.

Nekje v črticah sem izrazil nekaj zaskrbljenosti kot pridušeno bolečino zaradi naše večkrat opazne mlačne narodne zavednosti in pokonč-

nosti, kar se nam zagotovo ne šteje v prid. Še posebno ne danes v tako usodnem času, ko nas »globalizacija« oklepa in stiska z vseh strani.

Posamično je bilo nekaj pesmi in črtic iz zbirke že predstavljenih in objavljenih na raznih gledaliških odrih, v časopisih, revijah. Ena od uglasbenih pesmi, Zdomec, je končala celo pri naših rojakih v Južni Ameriki.

V besedilu zbirke se morda najde kakšna okorna ali nepravna beseda, kje tudi preveč patetični izrazi. Zagotovo niso izpolnjene tudi vse oblike in zakonitosti dobrega pisanja. To je posledica pomanjkanja moje izkušnje iz te dejavnosti.

Lahko rečem, da bi zbirka, če sočlani ne bi dali pobude za njeno uresničitev in če ne bi bilo primerne ozračja in razmer tudi za literarno dejavnost v našem društvu, zagotovo ostala zgolj meni kot svojevrstna intimna tolažba minulosti, nekje na porumenelih rahlo obrabljenih listih papirja.

Iz srca se zahvaljujem za naklonjenost in trud vsem, ki so izdajo zbirke kakor koli podprli, jo pripravili ali prispevali k njej.

Slavko Arbiter. Foto: Marjana Mirković

Za manjše popravke je bila zahvale posebej deležna urednica Kažipota, Slavko Arbiter pa je svoj priložnostni nagovor končal s pozivom članom, naj se v čim večjem številu lotijo literarne dejavnosti kot temeljnega prispevka za ohranjanje materinščine, obenem pa *tudi kot dokazilo za ta del plemenite dejavnosti, ki jo opravlja Slovenski dom KPD Bazovica.*

Marjana Mirković

sel manjšinski krog in se uveljavil na celotnem slovenskem medijskem prostoru, tesno pa je sodelovanje tudi med Slomedio in preostalimi manjšinskimi mediji.

Marjana Mirković

20. november
Slomedia.it, Trst
Novi prostori Portala Slovencev v Italiji

V središču mesta na naslovu v ulici Polonio 3 so slovesno odprli nove prostore internetnega Portala Slovencev v Italiji, Slomedia.it. Nova redakcija Slomedie je pravzaprav manjša multimedijška dvorana, v kateri se bodo shajali mladi sodelavci in bo potekalo redno delovanje portala, hkrati pa bo to najsodobneje urejen multimedijški prostor, ki bo lahko sprejemal 30 do 40 obiskovalcev. V dvorani se bodo vrstili tudi kulturni dogodki, filmski večeri in družabnosti. Poudariti velja, da je projekt nastal izključno iz lastnih finančnih virov, kajti portal Slomedia doslej ni nikoli prejel niti evra podpore od nikogar.

Portal Slomedia.it je v preteklih mesecih podpisal partnersko pogodbo s Cankarjevim domom, Slovensko filharmonijo ter z družbo Eventim. V novih prostorih Slomedie bodo tako na voljo vstopnice za njihove prireditve, na ogled pa bo tudi izbor izdelkov slovenskih zamejskih obrtnikov in umetnikov ter slovenske ljudske obrti.

Portal Slovencev v Italiji Slomedia je začel delovati prvega oktobra 2008, nadaljeval z zelo skromnimi sredstvi, vendar je dosegel lep uspeh. Gre za majhen čudež v zamejski stvarnosti, večkrat je bilo na portalu več kot 5000 obiskov v enem samem dnevu. Obiskujejo ga Slovenci iz Italije, iz matice in tujine, po statistikah pa sodi med srednjevelike novinarske portale v celotnem slovenskem prostoru, narašča pa tudi število sodelavcev. Objavlja vesti iz celotnega zamejskega prostora, kjer živijo Slovenci, od Milja pa do Kanalske doline, in ima povezovalno vlogo med Slovenci v Italiji in med zamejci in Slovenijo. Portal je prera-

20. november
Novi Vinodolski
IPA Slovenija-Hrvaška 2007-2013

Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko (SVLR) - organ upravljanja programa Instrumenta za predpristopno pomoč (IPA) čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Hrvaško - je v sodelovanju s hrvaškim ministrstvom za regionalni razvoj, gozdarstvo in upravljanje voda organizirala slavnostni podpis prvih pogodb o sofinanciranju projektov, ki so bili odobreni v okviru 1. javnega razpisa Operativnega programa IPA Slovenija-Hrvaška za programsko obdobje 2007-2013. Podpisa v Novem Vinodolskem so se udeležili predstavniki Organa upravljanja, programski partnerji in predstavniki vodilnih oziroma projektnih partnerjev.

Za obdobje 2007-2013 je bila Sloveniji dodeljena vloga organa upravljanja za program čezmejnega sodelovanja s Hrvaško, ki je pomenil obenem priznanje dosedanjega dela, pa tudi odgovornost za uspešno izvajanje programa.

SVLR je v letu 2008 objavila 1. javni razpis za sofinanciranje projektov iz sredstev IPA v višini dobrih 14 milijonov evrov, in sicer za sofinanciranje dejavnosti dveh prednostnih nalog. Prva prednostna naloga se vsebinsko nanaša na gospodarski in družbeni razvoj (turizem in razvoj podeželja, razvoj podjetništva in socialno integracijo), druga prednostna naloga pa na spodbujanje trajnostnega upravljanja naravnih virov (varstvo okolja, ohranjanje območij varstva narave in kulturne dediščine).

Odziv na razpis je bil izjemen, saj je prispele več kot 111 projektnih predlogov, kar kaže na velik interes za sodelovanje med obmejnim območji med Slovenijo in Hrvaško.

Iz programa se lahko sofinancirajo le upravičeni izdatki, pri čemer delež sofinanciranja Evropske unije iz sredstev IPA ne sme prese-

gati 85 odstotkov javnega financiranja. Do razpisanih sredstev iz 1. javnega razpisa so bile v Sloveniji upravičene Pomurska, Podravska, Savinjska, Spodnjeposavska, Jugovzhodna Slovenija, Notranjsko-kraška, Obalno-kraška ter Osrednjeslovenska regija, na Hrvaškem pa Međimurska, Varaždinska, Krapinsko-zagorska, Zagrebška, Karlovska, Primorsko-goranska, Istrska in Zagrebška županija. Odločitev o odobritvi projektov je na redni seji, 8. in 9. julija 2009, sprejel Skupni nadzorni odbor Operativnega programa IPA Slovenija-Hrvaška 2007-2013, ki je sestavljen iz predstavnikov obeh sodelujočih držav.

Naslednji javni razpis bo predvidoma objavljen marca 2010.

Podatki o Operativnem programu IPA Slovenija-Hrvaška 2007-2013 so na voljo na spletni strani www.si-hr.eu.

Marjana Mirković

20. november
Slovenski dom KPD Bazovica, Reka
Od Devina do Kanina, predavanje
Planinska skupina

Prof. dr. Tone Wraber, znani zagovornik varovanja narave, posebno še rastlinstva, in dober poznavalec slovenskega in balkanskega botaničnega bogastva je tudi po upokojitvi predavatelj na oddelku za biologijo na ljubljanski biotehniški fakulteti, rad pa se odzove tudi vabilom na predavanja. Deloval je tudi v Prirodoslovnem muzeju Slovenije in tedaj skrbel za alpski botanični vrt Juliana v Trenti. Svoje znanje je širil tudi kot urednik in pisec številnih strokovnih prispevkov, njegova bibliografija obsega okrog 700 enot (znanstveni in poljudno-znanstveni članki, biografska gesla, več samostojnih knjig). Vsem, ki se zanimivega predavanja na Reki niso mogli udeležiti, sporočamo, da predavatelju lahko prisluhnejo v radijski oddaji Razkošje v glavi, za zdaj še dostopni v arhivu RTV Slovenija, na spletni strani www.rtvsl.si, Radio Slovenija 1, z dne 19. septembra letos.

Marjana Mirković

Predavanje je v imenu organizatorja spremljal tudi vodja planinske skupine Darko Mohar:

Prvi gost planinske skupine KPD Bazovica v letošnjem jesensko-zimskem ciklusu predavanj je bil profesor dr. Tone Wraber, znani slovenski botanik, ki mu je vedno zanimivo prisluhniti, saj obiskovalcem lahko veliko pove in pokaže. V KPD Bazovica se je predstavil s predavanjem Od Devina do Kanina, s katerim je popeljal kar številno občinstvo na potovanje od Jadranske obale do zasneženih vrhov Karnijskih Alp.

Predavanje je bilo zasnovano večdimenzionalno: poslušalci so potovali skozi prostor in tudi skozi čas, rastlinstvo in slovenstvo, saj so kraji, ki jih je predavatelj prikazal, zahodna meja slovenskega prostora. Predavanje se začne v mediteranskem prostoru: prelepi dolini Glinščice in Devinu v bližnji okolici Trsta, nadaljuje čez Goriško, Benečijo, Rezijo in konča v Karnijskih Alpah med Kanalsko in Ziljsko dolino. Poleg prelepih krajinskih posnetkov so bile prikazane številne rože, nekatere celo endemične, značilne za prikazane kraje. Predstavljeni pa so bili tudi številni Slovenci, ki so se bojevali ali se še bojujejo za obstoj slovenstva na zahodnih mejah slovenskega prostora. Enako so bili prikazani tudi nekateri zgodovinski dogodki, ki so označili predstavljene kraje ter številna mesta in vasi, danes pogosto pusti, včasih pa naseljeni predvsem s Slovenci.

Po predavanju je sledilo še krajše zanimivo druženje s predavateljem v klubskih prostorih društva. V pisni zahvali za prisrčen sprejem je dr. Wraber avtorju teksta med drugim navedel: „Iz srca se Vam zahvaljujem za prijazno vabilo in možnost, da nekoliko bolj spoznam Reko

Dr. Tone Weber. Foto: Anita Hromin

in del njenih prebivalcev. Zahvaljujem se tudi za zbornik o delovanju slovenskega društva na Reki, ki priča o bogatem nad polstoletnem organiziranem delovanju slovenske skupnosti na Reki.“

Zahvala za ta zanimivi večer gre tudi gospe Maruški Lenarčič, članici Obalnega PD iz Koprja, ki so jo planinci Bazovice spoznali na letošnjem Bazoviškem pohodu in ki je pomagala pri navezovanju prvega stika s predavateljem.

Darko Mohar

Vodja planinske skupine Darko Mohar je po predavanju prejel prijazno pismo, ki ga objavljamo v celoti:

Spoštovani gospod Mohar,

prav rad mislim na prijetno druženje v KPD Bazovica v petek zvečer na Reki. Vesel sem, da sem predavanje gladko opravil in da ni bilo kakšnih težav s projekcijo. Iz srca se Vam zahvaljujem za prijazno vabilo in možnost, da nekoliko bolj spoznam Reko in del njenih prebivalcev. Zahvaljujem se tudi za zbornik o delovanju slovenskega društva na Reki, ki priča o bogatem, več kot polstoletnem organiziranem delovanju slovenske skupnosti na Reki. Že včeraj mi je gospa Anita poslala nekaj rastlinskih slik, ki sem jih takoj določil. Obžaluje le, da je bilo predavanje prekratko, s čimer pa se ne strinjam, saj je znano, da je »treba od mize vstati, ko si še lačen«.

Vam osebno in društvu, v katerem delujete, želim vse najboljše in Vas pristrčno pozdravljam, Tone Wraber
T. W., SI-1355, Polhov Gradec 93a.

21. november
Kulturni dom, Mirna na Dolenjskem
Prišel in odšel je Sv. Martin

Naš mešani pevski zbor je bil povabljen k sodelovanju na glasbeno-literarnem večeru Prišel in odšel je sv. Martin, in sicer v Mirni na Dolenjskem. Ob tej priložnosti smo bili počaščeni z obiskom etnovasi v Pleterjah in ogledom zunanjega dela tamkajšnjega kartuzijanskega samostana. To je bila tudi priložnost, da v stari gotski cerkvi po prikazanem videoposnetku zapojemo pesmi Ave Marija in Oče naš, kar je navdušilo naše gostitelje. Po kosilu smo si ogledali še grad na Mirni, ki ga obnavljajo.

Zvečer smo nastopili na glasbeno-literarnem večeru, ki tukaj poteka že vrsto let, s predavanjem o enologiji in nagrajevanjem uspešnih

vinogradnikov. Poleg nas sta nastopila še vino-gradniški oktet iz Šentjurja ter glasbena šola Trebnje s programom tematskega karakterja. V prvem nastopu je zbor zapel naslednje pesmi: Bazovica, Pohojena travica (solist Boris Rejec) in Slušaj mati; v drugem pa Ljubezen do domovine, Senjska beseda in Jurjevanje. Glede na to, da je bilo naše petje všeč navoče-mu občinstvu, smo po dolgem in nadvse toplem aplavzu dodali pesmi Miruj, miruj in Napitni-co. Zbor je kot vedno vodil naš dirigent Franjo Bravdica, napovedi in spodbudni tekst za pesmi, ki smo jih peli, je napisala in govorila gospa Boža Grlica.

Po programu je sledila zahvala nastopajočim ter družabno srečanje v tamkajšnji osnovni šoli, kjer je naš zbor pred odhodom dodal še nekoliko pesmi iz svojega repertoarja v veselje vseh navzočih.

Boris Rejec

Z nastopa. Foto: Boris Rejec

Črna kuhinja v etnonaselju. Foto: Boris Rejec

22. november
Reka
Film o ropu na reško banko

Kot nam je povedal Alojz Usenik, se je na Reki začelo snemanje filma o ropu na reško banko, remaku zgodovinskega filmskega dela, znanega pod imenom Napad na Narodno banko na Reki (Assalto alla Banca Popolare di Fiume), posnete na Reki pred sto leti in po resničnem dogodku, a žal to ni ohranjeno.

Scenarist in režiser sedanje različice je Mladen Juran. Gre za rop dveh Rusov, ki sta vdrla v banko, ubila direktorja podružnice, pobegnili s plenom in pri tem streljala po ulici. Za njima so se pognali vsi, ki so se takrat znašli pred banko, med drugimi tudi prodajalec klobas, ki ga igra Alojz Usenik; pri tem ostane brez vozička, ki mu ga ukrade mimoidoči lopov. Enega izmed lopovov, ki so ga ujeli, igra Alen Liverić, v filmu pa igrajo še Zdenko Botić, Jasmin Mekić, Denis Brižić, Anastazija Balaž Lečić, Tanja Smoje, Damir Orlić, Damir Glavočić, Nenad Vukelić in drugi.

Zanimivo je, da se film snema na lokaciji pred nekdanjo reško banko, ki je imela prostore v poslopju, ki ga je kot luksuzni Grand Hotel Europe ob koncu 19. stoletja zgradil znani reški poslovnež Josip Gorup, danes pa je ta stavba z vzdevkom *žuta zgrada* namenjena administrativnim uradom županijskih oblasti.

Marjana Mirković

Alojz Usenik pripravljen za sceno. Foto: Marjana Mirković

25. november
Svet bošnjaške narodne manjšine Mesta Reka, Reka
Odprtje novih prostorov

Svet bošnjaške narodne manjšine mesta Reka je v sodelovanju z Društvom Bošnjakov, braniteljev domovinske vojne, podružnica Reka, slavnostno odprl skupne prostore v središču mesta na naslovu Zagrebačka 6A.

Na Reki je to drugi primer, da ima neki manjšinski svet prostore ločeno od sedeža društva te manjšine. Pred več kot letom dni je to storil Svet madžarske narodne manjšine Primorsko-goranske županije in ima danes samostojne prostore.

Marjana Mirković

Dogodka se je udeležil podpredsednik slovenskega manjšinskega sveta na mestni ravni Boris Rejec:

Svet bošnjaške narodne manjšine Mesta Reka je v navzočnosti svojih političnih in verskih predstavnikov odprl svoje nove prostore. V navzoči množici so bili župan Reke g. Vojko Obersnel ter predstavniki makedonskega, črnogorskega in slovenskega sveta narodne manjšine Mesta Reka.

Po uvodnih govorih domačinov in g. župana so besedo podali tudi nekateri gostje, med njimi predstavnik slovenskega manjšinskega sveta podpredsednik g. Boris Rejec, ki se je zahvalil za vabilo na ta dogodek ter bošnjaškemu svetu zaželel plodno nadaljevanje dela, ob tej priložnosti pa podaril monografijo Slovenski dom Kulturno prosvetno društvo Bazovica in zbirko poezije in proze Slavka Arbitra.

Boris Rejec

Predstavniki makedonskega, bošnjaškega in slovenskega manjšinskega sveta na mestni ravni Mihailo Davčevski, Mensur Ferhatović in Boris Rejec. Arhiv Borisa Rejca.

27. november
Galerija Raj, Reka

Lastnik galerije Karlo Dragan Došen je tokrat organiziral razstavo črno-belih fotografij dvajsetletnega študenta književnosti in filozofije iz Trsta, Luca Dessarda. Mladi fotograf se prvič samostojna predstavlja, katalog za razstavo pa je pripravila reška likovna kritičarka Nataša Šegota Lah.

Razstava bo na ogled do 12. decembra.
Marjana Mirković

Luca Dessardo in Karlo Dragan Došen. Arhiv Karla Dragana Došena.

28. november
Slovenski dom KPD Bazovica, Reka
MePZ Encijan, SKD Istra, Pulj

Mešani pevski zbor Encijan, ki ga temperamentno vodi Paola Stermotič, je s koncertom, polnim vedrine, v Slovenskem domu na Reki napovedal nadaljnjo kulturno izmenjavo med KPD Bazovica in SKD Istra, ki se je pravzaprav začela že pred leti s puljskim gostovanjem dramske skupine in njeno priljubljeno komedijo Piknik s tvojo ženo Andreja Jelačina in v režiji Alojza Usenika. To željo je v zahvali in čestitki gostom po nastopu izrekel tudi predsednik KPD Bazovica Vitomir Vitaz, vodilna predstavica SKD Istra Klaudija Velimirovič pa se je zahvalila za pristrčno dobrodoščilo in potrdila, da v Pulju kmalu pričakujejo predstavo dramske skupine KPD Bazovica, Romeo in Julija (pa še kaj).

Nastop pevk in pevcev iz Pulja, ki sodijo med mlajše zборе, a se upravičeno lahko že postavi ob bok uveljavljenim slovenskim zborom na Hrvaškem, je prijetno presenetil občinstvo, ki pa se je tokrat zbralo v nekoliko manjšem številu kot sicer ob takšnih priložnostih. Repertoar, ki so ga predstavili gostje, je dobrodošla novost za obiskovalce Slovenskega doma, enako kot po več letih tudi ponovni nastop odrasle folklorne skupine KPD Bazovica. Ta se je med premorom na odru veselo zavrtela v venčku slovenskih plesov v koreografiji Alenke Juretič in ob glasbeni spremljavi Damirja Mičetića, ki bo, kot nam je rečeno, v prihodnje na harmoniki spremljal njene nastope.

Marjana Mirković

MePZ Encijan. Foto: Karlo Dragan Došen

Vtise s koncerta nam je poslal tudi pevec MePZ KPD Bazovica Boris Rejec:

S kratkim uvodom gospe Jasmine Ilić Draković se je začel celovečerni koncert MePZ Encijan iz Pulja. Povedala nam je o začetkih tega zbora, ko so šteli le 12 pevcev, do danes, ko praznujejo svojo 4. obletnico in zbor šteje čez trideset pevcev. Program so zaradi velikega števila pesmi razdelili na dva dela. Njihova dirigentka Paola Stermotič postavlja zbor nekonvencionalno, rekli bi bolj gledališko, tako da so vse skupine pevcev enakovredne. Dikcija in dinamika njihovega petja se dotakne poslušalca, ki se začne gibati z njihovim nastopom.

Začeli so z gromkim Viva la musica (Praetorius) in nato prešli v mehko domačih napevov Pa se sliš' (narodna slovenska) in Ča je more (mantinjada I. M. Ronjgova). Sledile so Bele ladje (M. Sepe), Amazing Grace (M. Rogers) in Tourdion (Antonyme 1500). Za njihovo pre-

Pianistka Tea Siladi. Foto: Boris Rejec

krasno tekoče petje so verjetno zaslužni tudi aranžmaji njihove dirigentke Paole Stermotič. Na koncu so zapeli še Lipa (D. Jenko) in Pesem mladih mlatičev (G. Ribar/J. Močnik), ki so znane našim pevcem, kajti pojemo jih tudi sami. Zanimiv pa je bil čisto drugačen pristop k petju, velik aplavz pa je še potrdil, da je bil ta del programa všeč vsem.

V pavzi je nastopila folklorna skupina našega društva s Spletom slovenskih narodnih v koreografiji Alenke Juretič in harmonikarski spremljavi Damirja Mičetića. Splet je bil korektno odplešan, le navidezne napake plesalcev so pokrite z njihovo prikupnostjo in užitkom do plesanja. Konec venčka Ta potrkana pa je požel velik in dolg aplavz prisotnih.

Drugi del koncerta puljskega zbora se začel je z ameriškim pesmima My Way in Unchained Melody, ki ju je dirigentka povzdignila na raven evergreena, tako da pridejo do izraza vse lepote glasov tega zbora. Aleluja (R. Jauk E. Glavnik) močno pritiska fortisimo, z Diridondo (Z. Runjić) pa smo doživeli vrhunec večera, ker so v svoje petje vpletli še gledališke manire. Na koncu večera, s pesmima Dajte, dajte (istrska narodna), Na oui, ne sečaj (prekmurska narodna) ter Zemlja pleše (G. Strniša/J. Privšek) pa se je vse v dvorani dvignilo na noge in s krepkim aplavzom dobilo še dodaten bis od vseh prisotnih.

Omeniti moram še gdč. Teo Siladi, ki je celovečerni koncert spremljala na klavirju in s svojo natančnostjo podpirala zbor pri odlični izvedbi petja, in g. Franka Strmotiča na bobnih, ki je po potrebi dodajal višek naboja v nekaterih pesmih.

Seveda po končanem programu sledijo zahvale, darila in rožice predsednici SKD Istra iz Pulja gospe Klaudiji Velimirović iz rok našega predsednika društva Vitomira Vitaza.

Skratka, upajmo, da jih bomo spet videli na našem odru, kajti ta večer je bil vrhunec kulturnega dogajanja.

Boris Rejec

Folklorna skupina. Foto: Anita Hromin

Vitomir Vitaz in Paola Stermotič. Foto: Boris Rejec

Klaudija Velimirović. Foto: Anita Hromin

30. november
Filodrammatica, Reka
PD Kamenjak, razstava fotografij

Odperta je bila peta razstava fotografij PD Kamenjak z Reke. To planinsko društvo ob koncu leta tradicionalno organizira razstavo fotografij.

Na letošnjo razstavo z naslovom Planine se je prijavilo 41 avtorjev, ki so poslali več kot 380 fotografij. Žirija je za ogled izbrala 72 fotografij, ki so razstavljene v tematskih skupinah: krajine, jamarstvo, alpinizem, pohodništvo, kače, živali, rastline ...

Po skromnih začetkih postaja fotografska razstava PD Kamenjak čedalje bolj priljubljena. Fotografije pošiljajo planinci iz vse Hrvaške, tudi kvaliteta fotografij je vsako leto čedalje boljša. Od planincev KPD Bazovica se je na letošnji razstavi z dvema posnetkoma predstavil samo vodja skupine, Darko Mohar.

Darko Mohar

NAPOVED DECEMBER

4. december, 18.00
OŠ Petar Zrinski, Trstje
Rječnik govora čabarskog kraja, predstavitev
Pisanje domačim govorom, omizje

V organizaciji Matice hrvatske, podružnice v Čabru, bodo v prostorih osnovne šole Petar Zrinski v Trstju predstavili knjigo Slovar čabranske govornice (*Rječnik govora čabarskog kraja*) avtorja Slavka Malnarja, o kateri je Kažipot že pisal, zatem pa bo potekala še okrogla miza z naslovom Pisati po domače (*Pisanje domačim govorom*), na kateri je napovedana udeležba dobrih poznavalcev te teme Ivana Kvesića, Marije Malnar (mlade raziskovalke na zagrebški filozofski fakulteti in recenzentke slovarja), Sanje Klarić (lektorice slovarja), Andrije Zbašnika (likovnega oblikovalca), Ivana Janeša (urednika slovarja) in avtorja slovarja Slavka Malnarja.

Marjana Mirković

5. december
Dolsko, srečanje pevskih zborov

Vsakoletnega srečanja pevskih zborov v Dolskem pri Ljubljani se bodo tudi tokrat udeležili pevci in pevke mešanega pevskega zbora KPD Bazovica, ki ga vodi Franjo Bravdica.

8. december, 19.00
Muzej moderne in sodobne umetnosti,
Reka
Bienale kvadrilaterale 3

Letošnji bienale namenja pozornost umetnosti novih medijev, umetnosti z uporabo digitalne tehnologije, ki je močno vplivala na razvoj sodobne družbe.

Skupina kustosov, Christiane Paul (ZDA), Nina Czegledy (Madžarska), Elena Giulia Rossi (Italija), Drako Fritz (Hrvaška) in Peter Tomaž Dobrila (Slovenija), bo premierno predstavila 16 del medijske in digitalne umetnosti. Razstava bo postavljena v MMSU in nekaterih drugih lokacijah na Reki in tako vpeta v urbani prostor mesta.

V slovenski selekciji se bosta z instalacijo Formication, ki prikazuje žive organizme, kolonijo mravelj, katerih življenje se odvija na avtorskih risbah, predstavila Art duo Luiza Margan & Miha Preskar. Uršula Berlot se z videom Pulsion ukvarja s presekom narave in tehnologije, znanosti in umetnosti. Umetniški tandem

Formication. Foto: www.mmsu.hr

son: Da v delu Panorama prikazuje, kako se človek čedalje bolj identificira s tehnologijo in izgublja osrednjo pozicijo v odnosu do sveta strojev. Marko Košnik pa z interaktivno instalacijo Ditopia Signpost gledalcu ponuja možnost, da se seznani z muzejsko instalacijo in premišlja o vprašanih prostorov javne in manj javne uporabe ter percepcijo prostorov z različnih vidikov in tehnoloških pozicij.

Razstava bo odprta do 13. januarja.
Marjana Mirković

11. december, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica, Reka
Romeo in Julija (pa še kaj)
Dramska skupina KPD Bazovica

Komedija Romeo in Julija (pa še kaj) Vjeka Ali-lovića v režiji Serđa Dlačića, ki jo je poslovenila Jasna Zazijal Marušić, bo prijetno popestrila prednovoletno razpoloženje tudi v KPD Bazovica.

Igrajo: Siniša Posarić (režiser Marko Knežak), Ivana Baković (hčerka Maja), Zdenka Jelovčan (igralka Mirela), Nataša Grlica (igralka Albinna), Anita Hromin (igralka Sonja), Milan Grlica (igralec Dinko), Stojan Dragaš (Marino/Romeo), Kristina Lalić (Darija/Julija), Loredana Jurković (igralka Ivanka) in Alojz Usenik (selektor dr. Janez Butara). Šepetalka je Dragica Rizman, za tehniko skrbi Tolja Hromin, avtor fotografij za plakat je Istog Žorž, scenografija pa delo vseh.

Marjana Mirković

15. december, 19.00
Galerija Raj, Reka
Zaustavljen čas

V galeriji Raj Karla Draga Došena se bo s samostojno razstavo keramike tokrat predstavila umetnica Branka Ris. Od osemdesetih let prejšnjega stoletja se avtorica ukvarja z raziskovanjem likovnih oblik in uporabo novih tehnologij v keramiki in njej sorodnih medijih.

Razstava bo na ogled do 28. decembra.
Marjana Mirković

19. december, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica, Reka
Prednovoletna prireditev

Slovenski dom KPD Bazovica bo tudi letos pripravil prednovoletno prireditev.

Z nastopom mešanega pevskega zbora, ki ga vodi Franjo Bravdica, in drugih skupin, ki delujejo v društvu, bodo sklenili program v iztekaajočem se letu.

Vabljeni.

21. december
Miklavž na Golem otoku
M.M.C. - Goli otok, novi hrvaški turizem
(2000-2009)

Zaradi dobre volje slovenskega sponzorja (ne piše, katerega, op. ur.) bo ekipa M.M.C. obiskala Goli otok in nadalje promovirala projekt Goli otok - novi hrvaški turizem. Zanj je M.M.C. dal pobudo leta 2000 in skušal vplivati na kulturne ustanove in sponzorje, da bi zbrali dovolj sredstev za zagrebškega umetnika in filmarja Darka Bavoljka, da bi končal dokumentarni film Goli otok, za kar primanjkuje še približno 100.000 kun. Projekt je doslej s slabo tretjino podprle Hrvaški avdiovizualni center. Reški umetnik Damir Čargonja Čarli bo med obiskom izvedel performans Miklavž na Golem otoku in vse obiskovalce povabil na Coca Colo.

S projektom Goli otok - Novi hrvaški turizem je M.M.C. uspelo usmeriti pozornost hrvaške in svetovne javnosti na ta, po marsičem enkratni zgodovinski in naravni prostor.

Cilj projekta M.M.C. Reka je v sodelovanju z društvu golotoških zapornikov zaznamovati kraj trpljenja ljudi, ki so bili zaprti v taborišču Goli otok, ter ponuditi možnost njegove obnove s konceptom kulturnega turizma. Projekt predvideva udeležbo kulturnih ustanov in ministrstev za kulturo vseh držav, katerih državljanji so bili zaprti na Golem otoku (države nekdanje Jugoslavije, Albanija, Romunija, Bolgarija, Madžarska, Italija, Avstrija), ureditev okolja in infrastrukture otoka za namestitev umetnikov ter njihovo ustvarjanje na otoku. Projekt ni zaživel v institucionalni obliki, vendar je od začetka v organizaciji M.M.C. in samoiniciativno

Goli otok obiskala vrsta umetnikov in na njem aktivno ustvarjala. Rezultat zadnjega takšnega obiska je bila projekcija z okroglo mizo, ki jo je v Ljubljani organiziralo društvo za sodobne umetnosti Aggressive Theatre, na njej pa je sodelovala tudi slovenska ministrica za kulturo Majda Širca.

Napoved še dodaja, da bo ob vrnitvi z Golega otoka v reškem klubu K.U.N.S. (Klub umetnikov na Sušaku) ob 21. uri neformalno druženje in pogovor z avtorjem filma.

Marjana Mirković

22. december
HKD na Sušaku, Reka
Emil Filipčič: Psiha

Profesionalno vodena gledališka predstava gledališke delavnice Malik, v kateri sodelujejo igralci, stari od 14 do 18 let, bo tokrat uprizorila delo Psiha slovenskega dramatika Emila Filipčiča. Predstava je nastala v sodelovanju s Kulturnim društvom B-51 iz Ljubljane.

Dramsko besedilo Psiha Emila Filipčiča je, kot piše v napovedi, dobra podlaga za spodbudno delo z najstniki. Ostra kritika kapitalizma in potrošništva, v katerih so se znašle tako imenovane države tranzicije, je dobrodošel prepih, ki ga velja spodbujati že v letih odrasčanja, toda predstava, polna sproščenosti in humorja, med drugim razmišlja tudi o odnosih med spoloma.

Režiserka in dramska pedagoginja predstave je Branka Bezeljak, besedilo je priredila Tatjana Gašparović, sceno je oblikovala Majda Fridl, za vizualno podobo pa so poskrbeli študenti reške likovne akademije.

Marjana Mirković

NAPOVED JANUAR

3. januar
Izlet v Istro
Planinska skupina KPD Bazovica

Izlet v Istro bo organiziran z avtobusom.

Stik: tajništvo KPD Bazovica med uradnimi urami in Darko Mohar, gsm: 00385 91 5730362.

Darko Mohar

10. januar
Pohod na Pliš (Klana)
Planinska skupina KPD Bazovica
Lastni prevoz

Stik: tajništvo KPD Bazovica med uradnimi urami in Darko Mohar, gsm: 00385 91 5730362.

Darko Mohar

15. januar
Slovenski dom KPD Bazovica
Planinska skupina KPD Bazovica

Predvidoma se bo predstavil znani slovenski alpinist Andrej Štremfelj, zatem (datum še ni dogovorjen) pa tudi znana reška alpinistka Darja Boštjančič, ena izmed štirih lanskih hrvaških zmagovalk Mount Everesta.

Darko Mohar

17. januar
Zimski pohod na Viševico

Pohod bo organiziran v sodelovanju s planinskima društvoma PD *Strlež* in PD *Duga*.

Informacije: tajništvo KPD Bazovica med uradnimi urami in Darko Mohar, gsm: 00385 91 5730362.

Darko Mohar

30. januar
Platak-Snežnik
Planinska skupina KPD Bazovica
Lastni prevoz

Na tečaju o uporabi zimske opreme (cepin, dereze) se bodo člani in drugi ljubitelji planinarjenja seznanili s koristnimi nasveti in informacijami.

Stik: tajništvo KPD Bazovica med uradnimi urami in Darko Mohar, gsm: 00385 91 5730362.

Darko Mohar

Obvestilo planinske skupine

Planinska skupina bo tudi v prihodnje nadaljevala cikel predavanj s planinsko, naravoslovno in podobno tematiko.

Do konca leta 2009 ali na začetku prihodnje-

ga leta bo Darko Mohar predvidoma predstavil delo planinske skupine leta 2008.

Spremembe datuma ali cilja izleta so mogoče in odvisne od vremenske napovedi ali drugih dejavnosti KPD Bazovica. Zaradi usklajevanja z drugimi prijateljskimi planinskimi društvi bo celoleten program določen in objavljen na začetku leta 2010.

Lahko samo najavimo najatraktivnejše izlete in dogajanja: srečanje slovenskih planincev na Planku, predvideno predavanje Marka Škorjaka (februar) o slovenski kolesarski planinski transverzali Kolosala, dolgi več kot 600 km, na kateri si kolesar nabere več kot 16.000 višinskih metrov, izlet na Vis (štiri dni, predvidoma za Prvi maj), vrh Veliki Hafner (nekaj nad 3000 metrov, v Avstriji, dva dni), Velebit (skupaj s planinci PD RTV Ljubljana, predvidoma septembra, dva dni), srečanje s Slovenci iz Kaknja pri nas na Reki, zadnji vikend v maju, Velebit - Baške Oštarije za člane, tradicionalni pohodi: otok Krk, Bazoviški pohod, *Crna ovca*, vzponi v Čičariji, na Učki in Gorskem kotarju.

Sestanki planinske skupine so ob torkih od 20.00 do 22.00 ure.

Stik: tajništvo KPD Bazovica med uradnimi urami in Darko Mohar, gsm: 00385 91 5730362.

Darko Mohar

IZ DUGIH DRUŠTEV IN SVETOV

Osemdeset let Slovenskega doma v Zagrebu
Preteklost za sedanjost, sedanjost za prihodnost
Dramsko gledališče Gavella

Slovenski dom v Zagrebu je najstarejše slovensko društvo na Hrvaškem, ki nepretrgano deluje, če ne štejemo obdobja med drugo svetovno vojno, ko so ga ustaške oblasti Neodvisne države Hrvaške prepovedale, a so člani ostali povezani in med drugim organizirali pomoč beguncem in izgnancem iz Slovenije.

Kot piše v monografiji, izdani decembra 1999

ob sedemdesetletnici, avtorjev Ilinke Todorovski in Silvina Jermana, se za rojstni dan društva, ustanovljenega kot Narodna knjižnica in čitalnica, šteje 9. november 1929, za očeta priljubljenega *Nakiča*, kot so jo pozneje poimenovali, pa velja Fran Zavrnik, tudi predsednik do leta 1933, sicer znan kot eden osrednjih predavateljev na zagrebški veterinarski fakulteti in od 1931 do 1934 tudi njen dekan.

Narodna knjižnica in čitalnica se je leta 1936 preimenovala v Narodni dom, novembra 1945 v Slovenski dom, od 1946 se omenja naziv KPD Slovenski dom, po letu 1991 Slomškovo prosvetno društvo Slovenski dom, od leta 1994, ko ga prevzame sedanje vodstvo, pa se vrne staro ime KPD Slovenski dom, ki velja še danes. V njegovem okviru poleg sicer široko razvejane in bogate dejavnosti deluje tudi duhovna sekcija Anton Martin Slomšek, ki v Zagrebu redno organizira slovenske maše in ima svoj pevski zbor.

Društvo je leta 1949 dobilo v uporabo prostore na Masarykovi 13 v središču Zagreba, kjer se rojaki zbirajo že več kot pol stoletja, veleposlaništvo Republike Slovenije pa v teh lepo urejenih prostorih večkrat organizira tudi sprejeme.

Delovanje preteklih osem desetletij je zaznamovala tudi vrsta uglednih zagrebških Slovencev, velika imena iz kulturnega, umetniškega, družbenega in športnega življenja. V spomin vsem, ki so v Slovenski dom vgradili svoj trud in prizadevanje in so zaslužni, da se je dejavnost ohranila do danes, se je na začetku slovesnosti poklonil predsednik društva Darko Šonc z Albinonijevim adagiem na kitari (ob koncu šestdesetih let tudi sam del zagrebške rokofske scene). Slovesnost je potekala pod geslom *Preteklost za sedanjost, sedanjost za prihodnost*, v programu pa so nastopili mešani pevski zbor KPD Slovenski dom, ki ga vodi Franc Kene, legendarni starosta zagrebškega teatra Josip Bobi Marotti, pevcia Zoran Predin in Arsen Dedić, recitator Enes Kišević, sopranistka Martina Burger, glasbenika Damir Gregurić in Luciana Ščurić ter mlada skupina na tolkalih S-udar. Prireditve, deležno velikih pohval, je povezovala Lara Jankovič, ki je na koncu še zapela, po scenariju Tomaža Letnerja pa jo je režiral Peter Juratovec.

V predzdverju Gavelle je bila po slovesnosti na ogled razstava, posvečena dramskemu umetniku Ignaciju Boršniku, po katerem se imenuje tudi največje slovensko gledališko priznanje.

Slovesnosti, ki je potekala pod visokim pokroviteljstvom hrvaškega predsednika Stjepana Mesića, se je v njegovem imenu udeležil pomočnik svetovalca za vprašanja političnega sistema dr. Vladimir Lončarević, med gosti iz Slovenije so bili med drugimi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Boštjan Žekš, predsednik Komisije državnega zbora Republike Slovenije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Miro Petek, v imenu Slovenske izseljenske matice njen predsednik Sregij Pelhan in koordinator projektov in programa Janez Rogelj, vodja sektorja za spremljanje položaja Slovencev zunaj Republike Slovenije in za statusne zadeve na Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Rudi Merljak; s Hrvaške pa veleposlanik RS v RH dr. Milan Orožen Adamić, predsednik Sveta za narodne manjšine RH dr. Aleksandar Tolnauer ter vodilni člani društev SKD Istra iz Pulja - Klaudija Velimirović s tajnico Jasmino Ilić Draković in skupino članic, SKD Triglav iz Splita - Boštjan Kordiš s soprogo Justino, SKD Slovenski dom iz Karlovca Silvin Jerman, z Reke pa Alojz Usenik, Marijana Košuta, Zdenka Jelovčan, Marija Donadić in Loredana Jurković.

Darko Šonc. Foto: Marjana Mirković

V jubilejnim mesecu je Slovenski dom v Zagrebu 24. novembra odprl tudi razstavo z naslovom Maister, boji za severno mejo, namenjeno znanemu generalu Rudolfu Maistru - Vojanovu. Ob tej priložnosti so izdali tudi zanimivo

Arsen Dedić in Zoran Predin. Foto: Marjana Mirković

Josip Bobi Marotti. Foto: Marjana Mirković

Ivanka Filipan, Boštjan Kordiš, Mira Bahun, Franc Strašek. Foto: Marjana Mirković

Z razstave. Foto: Marjana Mirković

zhibanko o generalu, ki je v letih 1918-1919 s svojo vojsko preprečil, da bi Maribor in štajersko Podravje priključili nemški Avstriji. Za 5. december pa so napovedali še izid pesniške zbirke *Pesmi življenja*, dolgoletne članice društva Klare Žel, doma iz Slovenskih goric, ki se nam je pohvalila, da se bo na predstavitev njenega knjižnega prvenca pripeljal kar avtobus rojakov iz teh krajev.

Marjana Mirković

SKD Istra, Pulj

SKD Istra bo tudi letos pripravilo novoletno prireditve z gostjo iz Slovenije, pravljčarko Stašo Tajana, in obdarovalo otroke do 14. leta starosti, člani pa bodo za darilo znova prejeli koledar. Predstavili ga bodo po redni letni skupščini 4. decembra, o njem pa bo spregovoril gost iz Labina, znani novinar in odličen poznavalec ter raziskovalec istrske kulturne zgodovine, Marijan Milevoj. Kot so napovedali, je koledar del dediščine Saše Šantla, slovenskega slikarja, violinista, skladatelja in vsestranskega pedagoga, ki je dobro desetletje deloval tudi v gimnaziji v Pazinu. Vsebina tokratnega koledarja so istrske narodne noše.

Mešani pevski zbor SKD Istra Encijan, ki ga vodi Paola Stermotič, pa bo 20. decembra zapel na prazničnem koncertu pevskih zborov v cerkvi v Premanturi pri Pulju.

Člani in prijatelji SKD Istra se bodo od starega leta poslovili 26. decembra, na novoletnem druženju v galeriji društva, kjer bo v pozdrav prihajajočemu letu organiziran tudi ples.

Marjana Mirković

NOVO NA KNJIŽNIH POLICAH

Riječ, časopis za slavensku filologiju

Na Reki že šestnajsto leto izhaja revija *Riječ* (Beseda), namenjena področju slovanskega jezikoslovja. Izdajatelj je Hrvaško filološko društvo Rijekas, urednik dr. Milan Nosić pa k njeni pripravi priteguje znanstvenike iz vse Evrope, ki v treh številkah na leto objavljajo izvirne članke v slovanskih in drugih jezikih, poveza-

nih s področjem slavistike (jezik in književnost) ter *slavenologije* (kultura, folklor, zgodovina, mitologija ...).

Zvezek št. 1 za prihodnje leto objavlja več zanimivih in spodbudnih člankov s področja slovanske kulture in šolstva.

Irena Avsenik Nabergoj objavlja članek z naslovom *Resničnost in fikcija v podobah ljubezni do matere v delih Ivana Cankarja*. V njem obravnava *Cankarjevo doživljanje kontrastov in dilem v zvezi z njegovim odnosom do ženske*, pri tem pa posebno pozornost posveča *Cankarjevemu značilnemu kontrastnemu doživljanju matere*. *Odnos med Cankarjem in njegovo materjo je posebnost, ki je ni najti nikjer v sočasni evropski literaturi*.

Dragica Haramija v članku *Animalistika v pravljicnem svetu Bine Štampe* Žmavc piše o sodobni slovanski pesnici za odrasle in otroke, avtorici slikanic, lutkovnih in radijskih iger ter prevajalki, rojeni 1951 v Celju. Bina Štampe Žmavc (letos nominirana za Slovenko leta v organizaciji revije Jana, op. ur.) je prejela več nagrad za svojo književnost in gledališka dela, zlasti za radijske igre in lutkovne predstave, pa tudi za pesniške zbirke za otroke in mladino. Dragica Haramija kot temeljni vir obravnava zbirko pravljic z naslovom *Pogašeni zmaj*, v kateri je petnajst pravljic, med njimi tudi šest pravljic z živaljo kot glavnim literarnim likom. *Za živalsko pravljico je značilno, da je nosilec dogajanja žival, ki pa - za razliko od basni - nima naprej dane vloge, torej karakterne lastnosti živali niso tipizirane. (...) Ob analizi animalističnih pravljic se je pokazalo, da jih pet sodi med klasične umetne pravljice, ena pa med sodobne*.

Petra Kodre je prispevala članek z naslovom *Medkulturni dialog pri pouku književnosti v zadnjem triletnju v slovenski osnovni šoli*. *Namen članka je pokazati, kako se danes, osemnajst let po osamosvojitvi in pet let po priključitvi Slovenije Evropski uniji, domoljubna vzgoja v naši šoli povezuje in nadgrajuje z vzgojo za sožitje z drugimi narodi in ali se z nekdaj jugoslovanskimi narodi vzpostavlja drugačen medkulturni dialog kot z drugimi narodi*. Članek spremljajo tabele, ki ponazarjajo zastopanost tujih avtorjev, zlasti slovanskih, v berilih za

višje razrede osnovnih šol, odkar je v Sloveniji uvedena devetletna šolska obveznost. Avtorica ugotavlja: *V novejših berilih se odstotek nekdanj jugoslovanskih književnikov zmanjšuje, vendar še vedno ohranja.*

Zanimiv je tudi članek Vladimirja Lončarevića z naslovom Ilija Jakovljević kot obnovitelj hrvaško-slovenskih vezi v književnosti. Gre za pozabljenega hrvaškega književnika Ilijo Jakovljevića (Mostar, 21. 10. 1898-Zagreb 17. 10. 1948), ki je pred drugo svetovno vojno kot predsednik Društva hrvaških književnikov začel program obnove hrvaško-slovenskega kulturnega in drugega vestranskega sodelovanja. Leta 1940 je v pičlih dveh mesecih organiziral književna srečanja v Ljubljani, Mariboru in Zagrebu. Njegov najpomembnejši sodelavec pri tem je bil France Korbar, takratni predsednik Društva slovenskih književnikov.

Čeprav je bil Ilija Jakovljević v obdobju od 1941 do 1942 v taborišču Stara Gradiška in je zatem zaradi grožnje s smrtjo zbežal v partizane, ga je nova poveljna komunistična oblast zaprla zaradi *Primera Hebrang*, v zaporu pa je menda storil samomor (1948).

Siniša Posarić, prevod Marjana Mirkovića

AKTUALNO

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu
in po svetu, Ljubljana
Tiskovna konferenca ob jubileju

Ob 15. obletnici delovanja Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter ob prvi obletnici Vlade RS je 13. novembra potekala tiskovna konferenca. Kot je med drugim rečeno, je Republika Slovenija z ustanovitvijo Urada postavila temelj za razvoj posebnega državnega organa, v celoti namenjenega skrbi za slovenske rojake zunaj meja naše domovine, opredeljeni s 5. členom Ustave RS. Od organa v sestavi znotraj zunanjega ministrstva, s šestimi zaposlenimi, se je Urad sčasoma preoblikoval v samostojno vladno službo s sedemnajstimi zaposlenimi in ministrom kot predstojnikom.

Urad je tudi letos objavil razpis za sofinanciranje projektov in redne dejavnosti slovenskih organizacij v tujini. Za zamejstvo je letos namenjenih 7.800.000,00 €, za Slovence v tujini pa 900.000,00 €. Letošnja novost je možnost večletnega financiranja rednih dejavnosti pri ključnih slovenskih organizacijah v zamejstvu ter poudarek na projektih, ki vključujejo mlade, s čimer naj bi spodbudili njihovo sodelovanje.

Urad odlično sodeluje s preostalimi državnimi institucijami, kot so Ministrstvo za zunanje zadeve, Komisija DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu, Odbor DZ za zunanjo politiko, Služba Vlade za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Urad za narodnosti in drugimi (SAZU, Inštitut za narodnostna vprašanja in druge organizacije).

V finančnem obdobju EU 2007-2013 Urad intenzivno sodeluje pri izvajanju čezmejnega sodelovanja v okviru programov Evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS) in Instrumenta za predpristopno pomoč (IPA). Urad daje pri tem popolno podporo izvedbi evropskih projektov slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah, njen delež pri črpanju EU sredstev pa je odvisen od več dejavnikov. To so priprave projekta, usklajenosti z razvojem regije v

obeh državah ter usklajenosti pristojnih resorjev in aktivnosti Urada, ki se izražajo v zastopanju interesov slovenskih narodnih skupnosti v skupnih nadzornih odborih za operativne programe (OP) čezmejnega sodelovanja Slovenija-Avstrija, Slovenija-Italija in Slovenija-Hrvaška ter pri OP Slovenija-Madžarska, kjer ima Urad svoje predstavnike. Poleg tega Urad tudi neposredno, prek rednega letnega razpisa, podpira organizacije slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah, ko si prizadevajo za pridobitev evropskih sredstev za njihove projekte.

Urad v zadnjem obdobju namenja posebno pozornost sodelovanju s slovenskimi znanstveniki in drugimi vrhunskimi izobraženci, pa tudi s slovenskimi gospodarstveniki in mladimi v tujini.

V pripravi so posamezni akcijski načrti, ki bodo s konkretnimi ukrepi in njihovo časovno izvedbo podrobneje določali usmeritve iz predpisov, strategij in drugih razvojnih dokumentov.

Med pomembnejšimi ukrepi so tudi ureditev baze podatkov in vzpostavitev krovne spletne strani slovenskih znanstvenikov, vrhunskih strokovnjakov in gospodarstvenikov v tujini ter ustanovitve odborov za znanost pri Svetu za Slovence v zamejstvu in Slovence po svetu, ki sta posvetovalni telesi Vlade RS.

V okviru sodelovanja z gospodarstveniki v tujini je Urad vključen v delovanje gospodarske diplomacije na Ministrstvu za zunanje zadeve.

Posebna pozornost bo s pripravo akcijskega načrta namenjena tudi mladim Slovencem v tujini, ki so *neobremenjeni z zgodovinskimi in drugimi družbenimi ovirami, s katerimi se danes, še posebej v zamejstvu, sooča slovenska narodna skupnost*. V javnem razpisu je letos prvič kot poseben kriterij za dodelitev sredstev poudarjena skrb za mlade.

Marjana Mirković

Okrogla miza o manjšinskih jezikih

Na okrogli mizi 18. novembra, namenjeni izobraževanju v jezikih narodnih manjšin, je minister za znanost, izobraževanje in šport RH Radovan Fuchs izjavil, da bi morale prednost

imeti šolanje in vključevanje otrok romske narodne manjšine v predšolske programe. Slišati je bilo znova lepe besede o nujnosti *celovite integracije manjšin na Hrvaškem, saj te lahko družbo obogatijo*.

O zakonskih načinih in modelih vzgoje in izobraževanja v manjšinskih jezikih in pisavah pa je spregovoril ravnatelj Uprave za narodne manjšine na Ministrstvu za znanost, izobraževanje in šport RH Mirko Marković. Omenil je vse tri modele izobraževanja za otroke pripadnikov dvaindvajsetih narodnih manjšin na Hrvaškem in opozoril na cilje v izobraževanju otrok iz romskih skupnosti, pri čemer bi morali zmanjšati število tistih, ki ponavljajo razrede in se prenehajo šolati. Po podatkih ljudskega štetja iz leta 2001 šteje romska manjšina 9463 pripadnikov, vendar podatki o šolanju, kot je bilo rečeno na omizju, kažejo, da je osnovno šolo letos obiskovalo 3940 otrok, srednjo le 283, na študij pa je vpisanih komaj 20 mladih Romov.

Srečanje so organizirali Urad za narodne manjšine, Ministrstvo za znanost, izobraževanje in šport ter Urad za človekove pravice, katerega predstojnik Luka Mađerić je opozoril, da je izobraževanje v manjšinskih jezikih in pisavah zelo pomembno za družbeno integracijo manjšin in ohranitev njihove nacionalne identitete.

Kar zadeva poučevanje v slovenščini, je za zdaj edina šola, ki izrablja to možnost, OŠ Pečine na Reki, kjer je prijavljenih kar 38 otrok, pouk pa poteka v okviru izbirnega predmeta in po modelu C, kot je Kažipot že pisal. Ta model predvideva učenje jezika in kulture v dopolnilnem urniku od dveh do petih ur na teden. Na reški osnovni šoli so temu izobraževanju namenili skupno kar šest ur na teden, učiteljica Vida Srdoč pa poučuje v treh skupinah, ločenih po predznanju jezika in starosti otrok.

Na OŠ Štrigova, kjer so v drugem polletju š. l. 2008/2009 februarja letos prvi na Hrvaškem uvedli ta pouk slovenščine, ga v tem šolskem letu ne nadaljujejo. Po besedah ravnatelja Stanislava Rebernika, tokrat *ni bilo dovolj prijavljenih otrok*, vendar, kot poudarja, to ne pomeni, da se pouk le ne bo nadaljeval. Glede tega so v stiku z Upravo za narodne manjšine na Ministrstvu za znanost,

izobraževanje in šport RH, razveseljiva novica pa je tudi, da se stiki, navezani s podružnično šolo OŠ Kog, ki deluje pri matični OŠ Miklavž pri Ormožu, nadaljujejo. Tako so se nedavno udeležili slovesnosti ob odpiranju nove športne dvorane OŠ Kog, načrtujejo pa tudi skupno srečanje pred novoletnimi prazniki.

Marjana Mirković

ŠTIPENDIJE V SLOVENIJI

Center for the Humanities, Philadelphia

Prijava za dveletno raziskovanje na področju interdisciplinarnega šolanja ter poučevanja humanističnih in družbenih ved, rok je 25. 1. 2010.

University of Alaska, Fairbanks

Štipendira se podiplomski študij in raziskovanje na področju trajnostnega razvoja. Rok za prijavo je 1. februar 2010.

Raziskovanje na University of Maine

Vabljeni raziskovalci s področja ved o trajnostnem razvoju, gre za sodelovanje pri projektu Sustainability Solutions Initiative. Rok za prijavo je 18. 12. 2009.

Dodiplomski študij na University of Evansville

University of Evansville v sodelovanju z EducationUSA razpisuje štipendijo za dodiplomski študij, kandidate nominirajo svetovalci EducationUSA.

Poletna šola v Avstriji

University of Vienna vabi k prijavi na poletno šolo na temo evropskih študij (17. julij- 14. avgust 2010), rok je 30. april 2010.

Strokovno sodelovanje tujih državljanov

Sofinancira se strokovno sodelovanje tujih doktorskih študentov ali doktorjev znanosti za raziskovalno sodelovanje na projektih centrov gospodarskih družb v RS, v znesku 1000 EUR mesečno za posameznega raziskovalca. Rok za prijavo je najpozneje do 31. avgusta 2010.

Pedagoško ali raziskovalno sodelovanje tujih državljanov v RS

Pedagoško ali raziskovalno delo tujih gostujočih znanstvenikov v RS, do enega leta, v znesku 1500 EUR mesečno. Rok za prijavo je najpozneje do 31. avgusta 2010.

Raziskovalno sodelovanje slovenskih doktorskih študentov v tujini

Sofinancira se štirimesečno raziskovalno sodelovanje slovenskih doktorskih študentov s področja naravoslovja, tehnike ali medicine v tujini v š. l. 2009/2010, v znesku 5000 EUR za posameznega študenta. Rok za prijavo je najpozneje do 31. avgusta 2010.

Več: www.sklad-kadri.si

Marjana Mirković

Veleposlaništvo Republike Slovenije v RH
Alagovićeva 30, 10 000 Zagreb, RH

Veleposlaništvo vodi pooblaščen minister Robert Krmelj v funkciji začasnega odpravnika poslov.

Uradne ure:
ponedeljek-petek od 9.00 do 12.00
tel.: + 385 1 63 11 000
faks: + 385 1 61 77 236
el. pošta: vzg@gov.si
spletna stran: <http://zagreb.veleposlanistvo.si>

Konzularne informacije
tel.: + 385 1 63 11 014, + 385 1 63 11 015
faks: + 385 1 46 80 387
konzularni pult (v uradnih urah za stranke):
tel.: + 385 1 63 11 013, + 385 1 63 11 026

Državljanom RS je v nujnih primerih zagotovljen kontakt z dežurnim diplomatom:
med tednom: od 16.30 ure
v času vikenda in praznikov: 24 ur
tel.: +385 98 462 666

Konzularni dan na Reki, Slovenski dom
KPD Bazovica: predvidoma 3. februarja 2010
od 10.00 do 13.00

Generalni konzulat RS, Split
Častni konzul Branko Roglič
tel./fax: +385 21 389 224
e-mail: generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr
uradne ure konzulata:
ponedeljek-petek od 9.00 do 13.00

